

M

Kertomus Ushelan pitäjän Puhkulan
kartanon maalla olevien värikautisten asuinpaikkojen
kartoittamisesta.

Kertomukseen liittyy 3 karttaa.

V. Luho.

1.

Kertomus Uskelan pitäjän Pukkilan kartanon
maalla olevien kivikautisten asuinpaikkojen kartoitta-
misesta.

Kertomukseen liittyä 3 karttaa.

Muinaistieteellisen toimikunnan määräyksestä sai allekirjoittanut tehtäväkseen kartoittaa Uskelan Pukkilan kivi-
kautiset löylypaikat, minkä tehtävän suoritin kesäkuussa
v. 1945 yhdessä Pukkilan kartanon omistajan veljen, T. Lehmus-
saaren kanssa, joka on toiminnut paikkakunnalla kansallis-
museon aviamiehenä. Samalla merkittävien kartalle myöskin toisia
Pukkilan lähiympäristön löylypaikkoja, joista on esineitä
saatu kansallismuseon kokoelmiin.

Uskelan Pukkilan kivikautiset asuinpaikat.¹

1. Myllypelto: väitösmäski Pukkilan kartanon päärakenuksen
etelä- ja itäpuolella oleva pelto; saanut nimensä siitä, että
peltoa yläosassa, kartanon itäpuolella, on aikoinaan sijainnut
mylly (näkyä vielä ven. top. kartoissa 1:42.000). - Yläosassa
hiukan sekaisista (mullta) maata, alemmaa savi- maata. Ruusaiten
löylyjä tulleet päärakenuksen eteläpuolella olevalla pelto-
maalla (rakenuksesta n. 100 m etelään), mikä viehää suoraan etelään,
kohki kuivuneen Alasjärven pohjan läpi viitä (vaa jokea). -
Löydöt: 10338:12, 10566:29-30, 10574:1-5, 10598:1-3, 10609:40-41,
10625:7-8, 10796:7-12, 10830:1-32, 10836:7-12, 10978:15-34, 11029:1-22,

2.
11177:10-15, 11189:7-10, 11192:7-14, 11245:2,4-6, 11291:2-4, 11316:7-9;
11445:1-5, 11471:1-6. - Tähän löytöryhmään kuuluvat vielä
Pirtinpellon löydöt 10490:1 ja 10498:12-15.

2. Pirtinpello: samaa pelloalueamaa kuin Myllypellonin,
mistä sen erottaa vain tie, Pukkilan päärakennuksen lounais- ja länsipuolella. - Ransain löytöalue näyttee sijaitsevan
Pukkilan päärakennuksesta n. 300 m lännilounaaseen sijaitse-
valla viljelemättömällä lepiikkokunnalla, täällä löytyi
- sen reunamaa Tarhaselkessä - tyykkiteellä II:2 paikut-
tara savastian murunen. T. Lehmuksaari on tehnyt löytö-
jä alempaakin aina nottoa myöten, mistä erottaa Mylly-
pellon ja Pirtinpellon asuinpaikat toisistaan, tänne löydöt
lienevät kuitenkin löytö- ja äestystöissä ylempää kullun-
tuneet. - Pirtinpello sijaitsee kaakkoon ja itäkaakkoon,
maa-perä ylärinteessä hiikkaa, alemmaa savi-maasta. -
Löydöt: 8790:2, 10348:1-2, 10374:8-11, 10490:1, 10498:1-16,
10566:1-9, 10598:6-7, 10609:1-39, 10625:11-45, 10978:4-9,
11177:7-9, 11189:1-6, 11192:3-6, 11255:1-4. - Näistä löydöistä
ovat 10490:1 ja 10498:12-15 löytyneet Pirtinpellon notton
itäreunalla, joka samaa terassia Myllypellon asuinpaikan
kanssa, jotenka nämä löydöt katsottava yhteen kuuluviksi
Myllypellon löytöjen kanssa. Mitään ikä eroa näitten asuin-
paikkojen välillä ei ole.

3. Alhospello: samaa pelloalueamaa Pirtinpellon kanssa,
mutta maan tien koillispuolella. Pukkilan päärakennuksen
pohjois- ja koillispuolella, Jini ruoren eteläpuolella, entisen
Blasjärven rantapellon. - Ransain löytöalue T. Lehmuksaaren

mukaan Pukkilan päärakenmuksista n. 400 m pohjoiskoilliseen, missä pitäisi löytyä lieri, nyt kesantoa. - Vieltä loivasti etelään ja kaakkoon, maaperä hienoa hiekkaa. -
Löydöt: 10490:2-8, 10566:10-28, 10625:3-6, 10796:1-6, 10830:33-47, 10978:10-14, 11029:23-46, 11177:1-6, 11189:11-15, 11192:1-2, 11245:3, 11255:5-11, 11307:1-4, 11316:3-6.

3a. Perkiön pello: Perkiön pelloksi nimitetään sitä Alhon pelton osaa, mikä on mittui välittömästi Pukkilan hiekanotto-paikan (= sinivuori) eteläpuolella, ns:n Perkiön lähleén seutu-villa. - Löydöt: 5598:5.

4. Sinivuori (= nyk. Pukkilan hiekkakuoppa): Pukkilan päärakenmuksista n. 600 m pohjoiseen ja pohjoiskoilliseen oleva hiekkarinne, vieltä etelään, maaperä tarattoman hienoa hiekkaa, hiutaa, yhtyy alapäässään Alhon peltoon. - Santalan löydöt tehty sinivuorelta (Santala sinivuoresta n. 150 m luoteeseen, maaperä tähtäsi hienoa hiekkaa, vieltä pohjoiseen ja länsiluoteeseen). - Tutkimuksia ovat sinivuorelta suorittaneet A.M. Tallgren 1906 ja 1913 sekä A. Äyräpää 1923 ja 1924. - Löydöt: 4716:1-9, 5598:2-4, 6-13, 6378:3-10, 6380:1-22, 6759:3-8, 6762:1, 7300:2-4, 8315:1, 8316, 8579:1, 3, 8676; 8760:1, 8789:1, 8790:1, 8864:1-3, 10338:1-8, 10348:3-7, 10374:1-7, 10490:9-15, 10598:4-5, 10609:42, 10836:1-4, 11471:7-9. -
 Epävarmoja: 3187:32, 34, 35, 38, 39.

5. Falkin alue (= Taloudellisella kartalla Falkkita): Pukkilan päärakenmuksista n. 1 1/2 km itä itäkoilliseen; entisen Alasjärven pohjoispuolisia pantapeltöjä.

a) Falkin sinikallion pello: Pukkilan päärakenmuksista

n. 1200 m itä itäkoilliseen, maantien pohjoispuolella, siinikallion (korkeahko, metsää kasvava kalliomäki) itä juurella; pello viettää itään ja etelään, maaperä hiekkamaista saven.

- Falkin asuinrakennuksesta n. 150-200 m lounaaseen.

- löydöt: 10625:9-10.

b. Falkin Rantapello: idempaan itä- ja koillispuolella, välittömästi Falkin pohjois-, itä- ja kaakkoispuolella; viettää kaakkoon; maaperä pellon yläosassa hiekan sekoitusta saviinmulta maata, alemmaa saviempää; saamani löydöt (11470:1-2) tien eteläpuolella saunan takaa. - löydöt: kourutallta; uskelassa Moision kausakoululla, maisteri Niilo Kallioilla. - 11470:1-2.

c. Falkin Rantapellolla n. 1/2 km joksuunkin itään ja kourukalliolta n. 200 m suunnilleen koilliseen olevalla pellolla, maantien eteläpuolella, löydetty 10338:9-11. Maaperä on täällä hiekkaista ja sime viettää joksuunkin etelään.

Uskelan Pukkilan maalta tehty irtolöytö.

b. Sorron pello: Pukkilan päärakennuksesta n. 600-700 m luoteeseen; nyt kesanto; viettää etelään ja eteläkaakkoon. - Tällä pellolla, jota ei ole sekoitellut kintulan Sorron pelloon, löydetty kourutallta 10978:3.

Muita Pukkilan alueella tehtyjä kasa löytöjä.

3187:30 kourutallta. - Jaatu H. Pukkilalta.

3187:36 tasatallta. - Pukkilalta.

3187:37 kivitaines. - Pukkilalta.

3684:9 Tasatallta. - Salon kartanon metsämailla, Andeliinin Torpan lähellä.

- 8315:2 kourutallta. - Ushelan pitäjän Pukkilan kartanon maalta ajasta, sarimaasta, läheltä kuivatun Alasjärven lasujokea, joen eteläpuolelta, Pukkilan kartanosta lounaaseen n. 300-400 m. siis Pirtin pellon lounaispuolelta.
- 8660:1 reikäkivi. - Pukkilan kartanosta n. 1 1/2 km jokeenkin itään, Kovaskallion vierestä, mulla maasta, josta on entistä Alasjärven pohjaa.
- 8760:3 lävistetty kivi. - Löydetty Ushelan Pukkilan kartanosta vanhojen romujen joukosta.
- 8797:1 kivi kirveen Teräskulman kappale. - Pukkilan kartanon pihaton takaa, pellolta.

Hautapaunio?

Kovaskallio: Pukkilan pääpaikannuksesta n. 1800 m suunnilleen itään, Falkilla n. 300-400 m kaakkoon. - Korkea, jyrkkä rinne-
men, metsää kasvava kalliomäki kuivuneen Alasjärven pohjoispan-
nalla, maantien eteläpuolella. - Kovaskallion korkeimmalle kohdalle, mistä laajan puoleinen näköala länteen ja etelään yli entisen Alasjärven, matala, n. 9x7 m:n laajuinen rauennut kivipaunio. Kokoalla pauniota aarteen etijöihin kaivama kuoppa, josta T. Lehmus-
saari suunnilleen tähtänyt. Kivet ovi pyörityneitä, ovi luokitteluita, mutta eivät erikseen teräviä särmäisiä, suunnilleen hevosenpään koksia - enimmäkseen tasa, suuria. Silmäkiveä ei nähtynyt, eikä myöskään selvää paunakohää - paunio rauennut. -
Räykkiön eteläpuolella, alempana rinneellä pienempi rauennut(?) kivikasa, ovi samantien peittäinä.

Raunioilla kasvaa viinimayäpensaita, paunalla puunpensas-
ta, paunioin keski vaikeilla muonikoivu, pohjoispuolella iso mänty.

Kallion pohjoisreuna alettiin rakentaa ja sen juurella raunioita sortuneita tai vaurioituneita laivoja.

Muita Uuselan Pukkilan lähiympäristön löylypaikkoja, joista eniten saatu kansallismuseon kokoelmiin².

7. Pellolan (ei Pellosen, kuten erheellisesti eräissä löylytiedoissa)
Kupparinpello: Pukkilan pääraunioista n. 1 km:n matkaa pohjoiskoilliseen, Simonsuuren pohjoispuolella. Maaperä hienoa hiekkaa, vietto läntinen. - Täältä kaikki Pellolan löydöt: 10566:31-32; 10625:1-2; 10836:5-6; 10978:1-2; 11245:1.

8. Lehkimänty: Pukkilan pääraunioista n. 1600-1700 m etelään pohjoiseen. Maaperä hiekkasavaa, vietto kaakkinen. Pellon keskellä virtaa puro. Tämä pelloaukeama yhteydessä kuivuneen Alasjärven ja Halikon lahden kanssa. - Löydöt: 10566:33-34, 11177:16, 11469 lehkimäntyn aavinraunioista n. 150 m kaakkoon, eivät kuitenkaan kaiteli aivan samasta paikasta, purossa reunalla.

9. Lintula:

a) Lintulan palsta: Pukkilan pääraunioista n. 1 km etelälounaaseen; maaperä hiekkaisista savimullista maasta, vietto kaakkinen. - Löydöt: 9050:1,4.

b) Lintulan savonpello: Pukkilan pääraunioista n. 1100-1200 m lounaaseen, lintulasta n. 400 m luoteeseen; maaperä yläosallaan hiekan sekaisista savimullista; vietto luoteisläntinen. - Löydöt: 9050:2-3, 9819:1-5 (näistä lintulasta yksi, epävarmaa mikä, löydetty lintulan savonpellosta);

2) kts. kartat 2 ja 3.

10. Ump'aidan peltö (= yhi-korkean peltö): edellisen lounaispuolella oleva pieni peltö tihkku metsän keskellä; Puhkulan päärakenmuksista n. 1300 m lounaaseen, maaperä heikosti hiekan sekaista savimullaa, rietto luoteis-läntinen. - Täällä Todennäköisesti muuseon kollektiivin Ump'aidan löydöt 4593: 2-6; Toista sen nimistä peltöä ei paikalla kunnalla tunneta. - Uusia löytöjä: 11471:10 (kvaarti-iskos).

11. Mäen kolopeltö: Ushelan ja Perniön rajalla, Puhkulan päärakenmuksista n. 1600-1700 m suunnilleen lounaaseen, maantien kaakkoispuolella, joen pohjoispannalla; hiekan sekaista savimaata, rietto kaakkomain. Ent. yhi-korkean peltö, ei kuitenkaan sama kuin ed. Ump'aidan peltö. - Löydöt: 11468 (reikäkivi).

Mäen puintarhasta (Perniön puolella) kerrotaan löydetyin aikoinaan kivilärvettä, joka jätännäin särkyneet ja heitetty pois.

*

Topografiselle kartalle merkittävänä asetettiin ko. löytöpaikat seuraavasti³:

12 saschein käyrälle:

3. Alkonpeltö; ulottuu myös 10 saschein käyrälle.

3a. Perniön peltö

8. Lehti niitty

14 saschein käyrälle:

1. Myllypeltö

3) lts. kartta 2.

- 2. Pirtinpello
- 4. Jini vuori
- 5a. Fallin Jini kalliopello.
- 6. Jorronpello (Pukkilan).
- 7. Pellolan kupperinpello
- 10. Umpaiden pello
- 11. Mäen kotopello
- 16 saschenin käyrälle:
 - 5b. Fallin rantapello
 - 5c.
 - 9a. Lintulan palsta
 - 9b. Lintulan jorronpello

Tyyli vaihteiden II:2 ja III:1 vaihteessa sekä III:1-III:2 aikana ovat Myllypellon, Pirtinpellon, Alhonpellon, Jini vuoren ja Fallin alueen asuinpaikat sijainneet, mikäli venäläiseen topografikarttaan on luottamista, meren vuonosta kurotuneen järven rannalla, joka on ollut yhteydessä meren Alasjärven lounaiskulman kautta - Väällä on vieläkin vesiyhteyks meren. Tämä Alasjärven syöty on tapahtunut tyyppillisen kampakeraaniin aikana, koska 16 saschenin vaiheessa meri on utollunut tänne leveähtönä, mutta saarellisena väylänä sekä Halikon lahden että Perniön kautta, 14 saschenin vaiheessa pohjoisen väylä näyhti ja umpeutuneen - siis II:2 - III:1 vaihteessa. - Lehtimäen ja Pellolan kupperinpellon asuinpaikat ovat sijainneet Halikon lahdesta syvästä kaakeloon pistävän sokkeloisen vuonon pohjussa ja Lintulan asuinpaikat "Suur-Alasjärven" laskun uomien varrella.

Kaivausmahdollisuuksia Pirtinpellolla ja Jini vuorella sekä mahdollisesti myös Alhonpellolla.

4) ks. kohta 3.

Helmiqissa elokuun 14 p:nä 1945

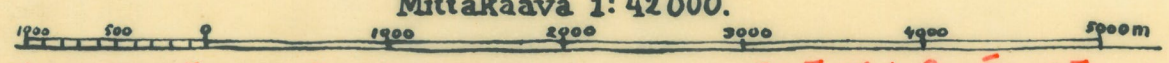
V. duho.

Uuskelan Pukkilan seudun kivikautiset rantaviivat.
 Venäl. top. kartan mukaan piirt. V. duho 1945.

13 = Suittolan Sarron peltö
 14 = Maen Koto peltö

Mittakaava 1:42 000.

16 sashenin käyrä = n. 34 m
 14 " " " = n. 30 m
 12 " " " = n. 25,5 m
 10 " " " = n. 21 m
 ▲ = kivikautinen asuinpaikka
 X = iso kivi

1 = Myllypelto	4 = Sini-uuri	7 = Falkin Rantapelto	10 = Lehti niitty
2 = Pirtinpelto	5 = Sarronpelto	8 = 10338:9-11.	11 = Suittolan peltö
3 = Alkonpelto	6 = Falkin Sinikallion pelto	9 = Pellolan Kuopperin pelto	12 = Umpi-aidan pelto